Kaavin kunnan kanta Suomen valtion tarjoukseen Palokin vesivoimalaitoksen lunastamisesta

Kunnanhallitus 19.10.2026 § 127
7/00.04.02/2026

Valmistelija

Harri Korhonen, kunnanjohtaja, puh. 044 493 8304
Juho Pulkka, hallintojohtaja, puh. 040 533 1302

Heinävedellä sijaitsevien Palokin koskien vapauttaminen on kirjattu hallitusohjelmaan. Kyseessä on Suomen historian suurin virtavesien ennallistamishanke. Kosket padottiin 1961, ja vesi ohjattiin voimalaitokseen. Hallitus on varannut Palokin koskien patojen purkuun 20 miljoonaa euroa. Palokin padon ja voimalaitoksen omistaa Pohjois-Karjalan Sähkö, joka on lähes kokonaan 17 itäsuomalaisen kunnan omistama sähköyhtiö. Yhtiön suurin omistaja on Joensuun kaupunki.

Konsulttiyhtiö AFRY:n Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle vuonna 2023 tekemässä analyysissä Palokin nimellisteho on 7,4 MW ja vuosituotanto 29,5 GWh. Valtion vuoden 2026 arvonmäärityksessä on käytetty PKS:n johdolta saatua 33 GWh:n vuosituotantoa. Jos vertailuna käytetään 33 GWh:ta ja Suomen vuosien 2020-2024 keskimääräistä sähkönkulutusta 82,6 TWh. Palokin vuosituotanto = noin 0,04 % eli 0,4 promillea Suomen sähkönkulutuksesta.

Sähkömarkkinoilla on tapahtunut merkittäviä muutoksia Konsulttiyjtiö AFRY:n analyysin jälkeen. AFRY:n Palokki-analyysin johtopäätökset sähköjärjestelmästä toteavat vuonna 2023 mm. että Palokin merkitys Pohjois-Karjalan alueellisen sähköverkon toiminnalle on pieni ja että Palokin poistuminen sähkön tuotannosta vähentäisi sähköverkon tasapainoa (inertia), mutta vaikutus olisi marginaalinen.

Sähköverkon reservikapasiteetti on merkittävästi muuttunut viime vuosina akkuteknologian kehittymisen seurauksena. Asiantuntijoiden yleisen käsityksen mukaan akkuteknologia soveltuu erinomisesti sähkön tuotannon reservituotteeksi. Valtion vuoden 2026 Palokki-arvonmäärityksessä todetaan, että akkujen ja muun joustavan kapasiteetin lisääntyessä reservimarkkinoiden ei ole perusteltua olettaa tarjoavan pitkällä aikavälillä poikkeuksellisen suuria ylituottoja.

Palokin voimalapadon purkamisella ja koskien ennallistamisella pelastettaisiin Vuoksen vesistön lohikalat, saataisiin vapaaksi kymmenen koskea ja lähes 40 hehtaaria kutualuetta äärimmäisen uhanalaiselle Saimaan järvilohelle ja erittäin uhanalaiselle järvitaimenelle. Toteutuessaan Palokin padon purkaminen vapauttaisi luontaisen virtavesireitin eteläiseltä Saimaalta Juukaan saakka. Palokin yläpuolisella Juojärven reitin valuma-alueella avautuisi kaikkiaan noin 1500 kilometriä uomaverkostoa vaelluskalojen kutu- ja poikastuotantoalueineen.

Valtioneuvoston kanslia on jättänyt 16.6.2026 päivitetyn tarjouksen, joka sisältää ensisijaisena vaihtoehtona niin sanotun tytäryhtiömallin. Mallissa Palokin vesivoimalaitos toimintoineen ja omaisuuserineen siirrettäisiin perustettavaan tytäryhtiöön, josta valtio omistaisi 10 prosenttia ja PKS 90 prosenttia. Selvitysvaiheen aikana PKS jatkaisi voimalaitoksen normaalia tuotantoa arviolta 2–5 vuotta. Mikäli selvitysvaiheen perusteella

voimalaitoksen purkaminen osoittautuu toteuttamiskelpoiseksi, valtio hankkisi PKS:n omistaman 90 prosentin osuuden tytäryhtiöstä.

Tytäryhtiömallissa Palokin vähimmäislunastushinta on 40 miljoonaa euroa velattomana arvona. Selvitysvaiheen jälkeen laitoksen käypä arvo määritettäisiin 2–3 puolueettoman pankkiiriliikkeen arvonmäärityksellä. Mikäli arvonmäärityksissä päädytään 40 miljoonaa euroa korkeampaan arvoon, kauppahinta määräytyisi korkeamman arvon perusteella. Valtio maksaisi kaupanteon yhteydessä 10 miljoonan euron ennakkomaksun ja vähintään 30 miljoonan euron loppuosan selvitysvaiheen päätyttyä. Valtion tarjoukseen sisältyy lisäksi ehtoja muun muassa selvitysvaiheen aikaisesta voitonjaosta ja tilanteesta, jossa purkaminen ei osoittautuisi toteuttamiskelpoiseksi.

Omistajan taloudellisessa arvioinnissa keskeistä ei ole ainoastaan Palokin nykyinen tuloksentekokyky, vaan laitokseen sitoutuneen pääoman tuotto suhteessa omaisuuden arvoon ja pääoman vaihtoehtoiseen käyttöön. Palokin säilyttäminen PKS:n omistuksessa merkitsee oikeutta laitoksen tuleviin kassavirtoihin, mutta samalla sähkömarkkinoihin, hydrologiaan, reservimarkkinoihin, sääntelyyn, investointeihin ja tekniseen käytettävyyteen liittyvien riskien kantamista. Myynnissä nämä tulevaisuuteen ulottuvat kassavirrat ja riskit vaihtuisivat vähintään 40 miljoonan euron kauppahintaan. Toisaalta myyntiin sisältyy riski siitä, että pitkäikäisestä vesivoimaomaisuudesta luovuttaisiin alle sen pitkän aikavälin taloudellisen arvon.

Palokin arvonmäärityksessä keskeinen kysymys on tulevien vapaiden kassavirtojen ja niihin sovellettavan tuottovaatimuksen suhde. Käytettävissä olleissa asiantuntija-arvioissa markkinaperusteiseksi pääoman keskimääräiseksi kustannukseksi (WACC) on arvioitu noin 5,9 prosenttia, ja herkkyystarkastelussa vaihteluväli asettuu noin 5,6–6,7 prosenttiin. Noin 5,9 prosentin tuottovaatimuksella 40 miljoonan euron arvo edellyttäisi suuruusluokaltaan noin 2,4 miljoonan euron pysyvää vuotuista kassavirtaa, kun 80 miljoonan euron arvo edellyttäisi noin 4,7 miljoonan euron kassavirtaa. Arvonmäärityksessä olennaisia oletuksia ovat lisäksi sähkön pitkän aikavälin hintataso, voimalaitoksen saavuttama myyntihinta suhteessa markkinahintaan, reservimarkkinoilta saatavat tulot sekä tulevat kustannukset ja investoinnit.

Vesivoiman pitkä käyttöikä, ennustettavuus ja säätöarvo tukevat omaisuuserän arvoa, mutta eivät tee sijoituksesta riskitöntä. Arvonmäärityksessä käytettävän tuottovaatimuksen tulee kuvastaa omaisuuserään liittyviä riskejä ja arvonmääritys hetken markkinaolosuhteita. Käytettävissä olleissa kassavirtatarkasteluissa Palokin arvo on asettunut noin 40 miljoonan euron suuruusluokkaan myös verraten myönteisillä sähkön hintaa ja reservituloja koskevilla oletuksilla. Arvonmääritysten huomattava ero palautuu siten olennaisesti käytettyihin kassavirta- ja tuottovaatimusoletuksiin. Omistajan kannalta olennaista on, että nämä oletukset ovat riittävästi avattuja ja keskenään vertailukelpoisia.

Taloudellisen tarkastelun lisäksi asiassa on huomioitava sähköjärjestelmään, huoltovarmuuteen, ympäristöön ja aluekehitykseen liittyvät vaikutukset. Vesivoimalla on merkitystä kotimaisena ja säädettävänä sähköntuotantona. Yksittäisen voimalaitoksen järjestelmätason merkitys riippuu kuitenkin muun muassa sen koosta ja säätöominaisuuksista. Palokin myynti valtiolle mahdollistaisi koskialueen ennallistamisen ja vaelluskalojen lisääntymis- ja poikastuotantoalueiden palauttamisen. Ennallistamiseen liittyy myös mahdollisia matkailu- ja aluekehitysvaikutuksia, joiden toteutumiseen ja taloudelliseen mittakaavaan liittyy epävarmuutta.

Palokkia koskevassa omistajaohjauksessa on kysymys pitkävaikutteisesta ratkaisusta. Valtion tytäryhtiömalli turvaa PKS:lle vähintään 40 miljoonan euron velattoman arvon ja sisältää mekanismin, jonka perusteella kauppahinta nousee, mikäli puolueettomat arvonmääritykset osoittavat Palokin käyvän arvon tätä korkeammaksi.

PKS on pääosin alueen kuntien omistama energiayhtiö. Kaavin kunnan omistaja-asema PKS:ssä toteutuu Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n kautta, joka on PKS:n enemmistöomistaja. Palokin mahdollinen kauppa olisi liiketoimintakauppa, jossa päätösvalta kuuluu osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti PKS:n hallitukselle. Energiaholdingin hallitus puolestaan muodostaa yhtiön näkemyksen PKS:n suurimpana osakkeenomistajana. Kaavin kunta ei siten voi omistajana päättää Palokin kaupasta, mutta se voi muodostaa asiassa oman omistajatahtonsa ja saattaa sen Energiaholdingin päätöksenteossa huomioon otettavaksi.

Omistajatahdon muodostamisessa on tämän vuoksi arvioitava Palokin tulevan tuottopotentiaalin ja siihen liittyvien riskien lisäksi valtion tarjouksen ehtoja, vähimmäishintaa, arvonmääritysmekanismia sekä pääoman vaihtoehtoista käyttöä kokonaisuutena.

Viimeisimmässä omistajakunnille pidetyssä Palokki seminaarissa 6.10.2026 laskennan perusteita ja tarjoksen sisältöä oli avaamassa Aalto yliopiston ja Konsulttiyhtiö Spring Advisorin asiantuntijat. Seminaarissa keskusteltiin mm. verotuksesta ja sähkön reservikapasiteetista sekä valtioneuvoston tarjouksen hinnoittelusta.

Palokki asia on ollut vireillä jo vuosien ajan. Nykyisen hallituskauden aikana asia on aktivoitunut kun se oli kirjattu hallitusohjelmaan. Tämän hallituskauden aikana on käyty useita palaverita ja on pidetty useita seminaareja. Järjestäjinä palavereissa ja seminaareissa on ollut vuoroin omistajakunnat, PKS, valtioneuvoston kanslia tai joku muu taho. Palokki asiaan on myös laadittu lukematon määräaineistoa. Viimeisten seminaareiden ja / tai palavereiden aineistot on lähetetty suoraan kunnanhallituksen jäsenille. Aineistot pitävät osittain salassapidettävää tietoa julkisuuslain 24 §:n mukaisesti.

Pohjois Karjalan Sähkö Oy:n johto on useaan otteeseen ilmoittanut, ettei se halua luopua padosta ja voimalaitoksesta.

Valtioneuvoston kanslia toivoo Pohjois Karjalan Sähkö Oy:n omistajakuntien ottavan kantaa jätettyyn tarjoukseen lokakuun loppuun mennessä.

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus:
1) toteaa että Suomen valtion Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:lle tekemä tarjous Palokin vesivoimalaitoksen hankkimisesta tytäryhtiömallilla ja vähintään 40 miljoonan euron velattomalla arvolla on perusteltu ja hyväksyttävä lähtökohta kaupan toteuttamiselle,
2) kannattaa Palokin vesivoimalaitoksen myyntiä valtiolle ja kannattaa, että Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallituksen on perusteltua suhtautua valtion tarjoukseen myönteisesti sekä jatkaa ja edistää kaupan toteuttamiseen tähtääviä neuvotteluja,

3) toteaa että Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n on Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n enemmistöomistajana perusteltua tukea valtion tarjouksen hyväksymistä ja Palokin vesivoimalaitoksen myyntiä valtiolle,
4) edellyttää että lopullinen kauppahinta määritetään valtion tarjouksen mukaisesti asianmukaisessa, riippumattomassa ja läpinäkyvässä arvonmääritysprosessissa siten, että kauppahinta on vähintään 40 miljoonaa euroa ja että tätä korkeampi puolueettomassa arvonmäärityksessä todettu käypä arvo otetaan kauppahinnassa huomioon sekä
5) evästää Kaavin kunnan mandaatilla Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallintoelimissä toimivia edustajia sekä yhtiökokousedustajaa huomioimaan ja tuomaan esille edellä todetun Kaavin kunnan kannan Palokki asiassa.

Päätös

Ari Räsänen poistui kokouksesta esteellisyyden vuoksi hallintolain 28 § 1 momentin 7 kohdan perusteella klo 18.15. Tilapäiseksi puheenjohtajaksi kokoukselle valittiin Elvi Heikkinen.

Keskustelun kuluessa Merja Marin esitti, että kunta antaa lausuntonaan seuraavaa:

Kaavin kunta tukee Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallituksen 16.6.2026 ilmoittamaa kantaa, jossa yhtiön hallitus on ilmoittanut kantansa asiaan seuraavasti:

”PKS:n hallitus on arvioinut tarjousta kokonaisuutena ja katsoo, ettei valtioneuvoston esittämää tarjousta Palokin voimalaitoksesta voida hyväksyä. Hallituksen näkemyksen mukaan tarjous ei turvaa riittävästi yhtiön, omistajien eikä maakunnan taloudellista etua, eikä neuvottelujen jatkamiselle ole edellytyksiä.

Arvioinnissa on tarkasteltu valtioneuvoston toimittamia laskelmia sekä arvioitu voimalaitoksen nykyistä ja tulevaa tulontuottokykyä erilaisilla skenaarioilla. Lisäksi on huomioitu voimalaitoksen merkitys PKS:n kannattavuudelle ja omistajille maksettaville osingoille.

Esitetty kauppa heikentäisi PKS:n kilpailukykyä ja osingonmaksukykyä pitkällä aikavälillä. Samalla se voisi lisätä painetta hintojen korottamiseen, mikä vaikuttaisi kielteisesti myös alueen kuntien ja elinkeinoelämän toimintaympäristöön.

Hallituksen kokonaisarvion mukaan tarjouksen hyväksyminen ei olisi vastuullista yhtiön, omistajien eikä maakunnan edun näkökulmasta.”

Kaavin kunnan kanta asiaan saatetaan tiedoksi Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallitukselle ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallitukselle.

Teijo Hassinen kannatti esitystä. Koska keskustelun kuluessa oli tehty esittelijän esityksestä poikkeava esitys, oli asiasta äänestettävä. Äänestys suoritettiin puheenjohtajan ehdotuksesta nimenhuutoäänestyksenä, jossa JAA oli esittelijän ehdotus ja EI muutosesitys. JAA-ääniä annettiin kaksi kappaletta (Viljamaa-Dirks ja Heikkinen) ja EI-ääniä annettiin neljä kappaletta (Marin, Hassinen, Pasanen ja Ruokolainen).

Näin ollen päätökseksi tuli kannatettu muutosesitys.

Arto Nykänen poistui kokouksesta päätöksenteon jälkeen klo 18.52. Ari

Räsänen palasi paikalleen päätöksenteon jälkeen klo 18.52, jonka jälkeen pidettiin viiden minuutin kokoustauko klo 18.53-18.58.

Toimenpiteet ja otteet

Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy
Valtioneuvoston kanslia